

GIỚI THIỆU LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHXH&NV

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ.

LÊ NGUYỄN HƯƠNG TRINH.
*Chính sách ngoại thương trong
phát triển kinh tế ở Ấn Độ thời kỳ
cải cách*

*Chuyên ngành: Kinh tế thế giới và
quan hệ kinh tế quốc tế*

Mã số: 62.31.07.01

Ấn Độ đã trở thành một tiêu điểm thu hút sự chú ý quốc tế không chỉ ở những thành công trong cải cách kinh tế, mà còn ở tiềm năng tăng trưởng của một cường quốc công nghệ thông tin, ở một tiềm lực chính trị của đất nước có ảnh hưởng lớn đến khu vực và thế giới. Những thành tựu trong quá trình cải cách phát triển kinh tế của Ấn Độ rất đáng để Việt Nam nghiên cứu và tham khảo. Trong quá trình tiến hành cải cách nền kinh tế, Ấn Độ đã có những thành tựu đáng kể trong cải thiện và phát triển ngoại thương, dùng ngoại thương là một bàn đạp vững chắc, làm tiền đề cho những cải cách kinh tế và xã hội khác. Cho đến nay, những nghiên cứu về cải cách kinh tế ở Ấn Độ đã được nhiều học giả trong và ngoài Ấn Độ tiến hành. Qua các công trình nghiên cứu về Ấn Độ có thể thấy đề tài cải cách kinh tế ở Ấn Độ được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm, đây cũng được coi là luận cứ để đất nước này hoạch định chiến lược cải cách. Trong các công trình này, các tác giả đã đưa ra những mô hình thiết kế về sự phát triển của Ấn Độ trên cả phương diện lý thuyết và thực tiễn.

Điều mà các nhà phân tích cũng hết sức chú trọng tìm hiểu là mô hình cải cách, khả năng cạnh tranh và tính chiến lược trong chính sách cải cách của Ấn Độ. Riêng trong lĩnh vực ngoại thương, một lĩnh vực quan trọng nhất trong thời kỳ cải cách mở cửa nền kinh tế Ấn Độ, được đánh giá là có tác động lớn tới phát triển kinh tế Ấn Độ thì vẫn còn nhiều vấn đề chưa được nghiên cứu và làm sáng tỏ. Nghiên cứu những cải cách trong chính sách ngoại thương của Ấn Độ, đồng thời tiến hành so sánh liên hệ với Việt Nam là một nội dung nghiên cứu có giá trị nhưng chưa được các nhà nghiên cứu đề cập đến. Đây chính là lý do để tác giả Lê Nguyễn Hương Trinh chọn vấn đề *Chính sách ngoại thương trong phát triển kinh tế ở Ấn Độ thời kỳ cải cách* làm đề tài cho luận án tiến sĩ của mình.

Với trọng tâm của đề tài là nghiên cứu chính sách ngoại thương Ấn Độ trong phát triển kinh tế thời kỳ cải cách, *các vấn đề về kinh tế và ngoại thương là những nội dung cơ bản* của luận án. Đây không chỉ là vấn đề cấp thiết của Ấn Độ trong thời kỳ cải cách, mà còn là vấn đề đang được Việt Nam quan tâm nghiên cứu hiện nay. Những bài học kinh nghiệm của Ấn Độ sẽ rất bổ ích cho Việt Nam trong thời kỳ đổi mới, phát triển kinh tế đất nước. Qua những nghiên cứu và phân tích, luận án góp phần thiết thực cho việc nghiên cứu, đổi mới chính sách ngoại thương của Việt Nam, thúc đẩy tiến trình hội nhập

kinh tế nước ta vào nền kinh tế thế giới và khu vực.

Ngoài phần mở đầu, kết luận và những bảng biểu, hình vẽ và đồ thị minh hoạ, luận án được chia làm ba chương chính.

Chương một trình bày cơ sở lý luận và thực tiễn về vai trò của chính sách ngoại thương trong phát triển kinh tế ở các nước đang phát triển mà trọng tâm là Ấn Độ. Về cơ sở lý luận, tác giả lựa chọn các lý thuyết chủ yếu làm cơ sở cho cải cách ngoại thương ở Ấn Độ, trong đó đi sâu vào lý thuyết lợi thế so sánh và dòng lý thuyết mới về chính sách thương mại chiến lược ở các nước đang phát triển, vì đó là căn cứ lý luận nền tảng để các nước đang phát triển (trong đó có các nước thuộc khu vực Nam Á và Ấn Độ) dựa vào khi hoạch định chính sách thương mại của mình. Tác giả khẳng định, lý thuyết lợi thế so sánh là luận cứ rất quan trọng trong cải cách kinh tế ở Ấn Độ. Thực chất, các lý thuyết hiện đại kế tiếp nhau về cấu trúc lý luận, tự do mới và toàn cầu hoá là những cơ sở lý luận trực tiếp cho lý thuyết chính sách thương mại chiến lược ở các nước đang phát triển.

Về cơ sở thực tiễn, nội dung của chương một phân tích vai trò của ngoại thương trong phát triển kinh tế ở các nước đang phát triển, xu hướng điều chỉnh chiến lược ngoại thương ở các nước đang phát triển, đồng thời làm rõ cơ sở thực tiễn bên trong và bên ngoài khiến Ấn Độ lựa chọn chiến lược định hướng xuất khẩu, tiến hành cải cách kinh tế. Đặc biệt, kết quả phân tích kinh tế lượng về mối quan hệ giữa xuất

khẩu và tăng trưởng kinh tế của Ấn Độ có ý nghĩa rất quan trọng đối với chiến lược định hướng xuất khẩu ở Ấn Độ.

Chương hai đề cập tới *sự chuyển hướng chính sách ngoại thương Ấn Độ*. Tác giả phân tích về quá trình thiết kế lại chính sách ngoại thương của Ấn Độ thời kỳ cải cách. Những nội dung này bao trùm một phạm vi rất rộng, đồng thời bao gồm rất nhiều các biện pháp. Nội dung chủ yếu của các biện pháp là nhằm xoá bỏ cản trở hoạt động xuất-nhập khẩu, tạo sự thông thoáng, minh bạch trong môi trường kinh doanh.

Sau thập niên cải cách chính sách ngoại thương, kinh tế Ấn Độ phát triển nhanh chóng và duy trì tốc độ tăng trưởng cao gần gấp đôi so với trước cải cách, xuất khẩu tăng nhanh, giảm thâm hụt thương mại, cơ cấu mặt hàng xuất nhập khẩu biến đổi tích cực, quan hệ đối tác thương mại cũng không ngừng mở rộng, đa phương hoá. Ấn Độ cũng đã mở cửa rất nhiều nếu so với giai đoạn trước cải cách. Tuy nhiên, nếu so sánh với tương quan quốc tế thì còn cần mở cửa nhiều hơn nữa, nên kinh tế Ấn Độ có thể tiến xa hơn nhiều nếu tăng cường cải cách và giảm thiểu sự điều tiết.

Chính sách hướng Đông của Ấn Độ trùng hợp với chính sách “ưu tiên phát triển các quan hệ với các nước láng giềng, khu vực của Việt Nam, đây chính là cơ sở thuận lợi vun đắp quan hệ hợp tác thương mại Việt-Ấn trong tương lai.

Chương ba nghiên cứu *tác động của cải cách chính sách ngoại thương lên nền kinh tế Ấn Độ* xét cả phương diện vĩ mô lẫn vi mô. Ở mỗi lĩnh vực tác động, thành công hay hạn chế của Ấn Độ đều

được đề cập, phân tích và làm sáng tỏ, đồng thời có những liên hệ cụ thể với Việt Nam để đúc kết những bài học kinh nghiệm cần thiết. Theo tác giả, một trong những tác động vĩ mô quan trọng nhất của ngoại thương là tăng trưởng kinh tế, thúc đẩy công nghiệp hoá đất nước. Tác giả cũng chỉ ra rằng, sự phát triển trong các lĩnh vực trọng yếu của nền kinh tế như: công nghiệp, nông nghiệp, đầu tư, tài chính, ngân hàng đều không thể thiếu được vai trò của ngoại thương. Không những vậy, tác giả còn chứng minh rằng, cải cách ngoại thương có ý nghĩa quan trọng trong việc giảm thâm hụt cán cân thanh toán, góp phần giảm những luồng thương mại không chính thức đang ngày càng bành trướng trong khu vực Nam Á.

Phương pháp phân tích- tổng hợp- so sánh được tác giả luận án áp dụng trong chương này đã giúp đưa ra được một cái nhìn tổng quát về tác động của ngoại thương lên nền kinh tế Ấn Độ. Qua phân tích, tác giả cũng làm nổi bật những thành công và hạn chế của Ấn Độ, đồng thời có những liên hệ cụ thể với Việt Nam để rút ra những kinh nghiệm cần thiết. Trong tất cả các bài học kinh nghiệm đó, nổi bật nhất là các bài học liên quan tới các lĩnh vực mà Ấn Độ đã rất thành công như:

- Phát triển công nghiệp phân mềm;
- Khả năng hoạch định chiến lược cải cách ngoại thương, nâng cao năng lực cạnh tranh trong quá trình thực hiện công nghiệp hoá đất nước;
- Đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) có trọng điểm kết hợp với cải cách tài chính, ngân hàng hiệu quả trong một

nền kinh tế mở.

Tuy nhiên, những phân tích trong chương này cũng chỉ ra rằng mức thâm hụt cao là yếu tố chủ yếu cản trở nền kinh tế Ấn Độ hiện nay. Đây cũng là nguyên nhân để Ấn Độ nỗ lực đẩy mạnh cải cách ngoại thương hơn nữa nhằm duy trì tốc độ tăng trưởng và giảm thâm hụt. Theo IMF, trước mắt, nước này cần cải cách thể chế, ổn định thị trường tài chính, tư nhân hoá các doanh nghiệp nhà nước và loại bỏ những quy định cứng nhắc trong luật lao động để tạo môi trường thực sự thông thoáng cho kinh tế thị trường.

Trong phần *kết luận*, tác giả khẳng định, những quan điểm cải cách cũng như những kinh nghiệm rút ra từ nghiên cứu Ấn Độ mới chỉ là các luận cứ quan trọng. Vấn đề hết sức quan trọng khác là chúng cần phải được kiểm nghiệm trong thực tế Việt Nam, đồng thời có những điều chỉnh, bổ sung thích hợp. Lịch sử phát triển của xã hội loài người đã chỉ ra rằng: chỉ dân tộc nào vận dụng một cách sáng tạo mối quan hệ biện chứng giữa lý luận và thực tiễn thì dân tộc đó mới thành công. Những kết quả nghiên cứu trong luận án sẽ góp phần tích cực để Việt Nam hoạch định được một chính sách phù hợp với mình trong quá trình hội nhập và phát triển.

Luận án đã được bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp Nhà nước họp tại Viện Kinh tế và Chính trị thế giới vào năm 2005.

PHAN PHẤN
giới thiệu